

26. Полложин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення / М. М. Полложин. – Ужгород : Закарпаття, 1999. – 240 с.
27. Стишов О. А. Нові аббревіатури в мові мас-медіа кінця ХХ століття / О. А. Стишов // Мовознавство. – 2001. – № 1. – С. 33–40.
28. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : монографія / О. А. Стишов. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. – 388 с.
29. Adams V. Introduction into English Word-Formation / V. Adams. – London, 1983. – 374 p.
30. Hampton J. A. Prototype models of concept representation / J. A. Hampton // Categories and concepts: Theoretical views and inductive data analysis / I. V. Mecheln, J. Hampton, R. S. Michalski, P. heuns (eds.). – London : Academic Press, 1993. – P. 67–95.
31. Marchand H. The Categories and Types of Present Day English Word-Formation / H. Marchand. – Wiesbaden : Otto Harrassowitz, 1969. – 379 p.

Статтю подано до редколегії
16.03.2012 р.

УДК 811.111'373.2'373.611

О. В. Візнюк – асистент кафедри англійської мови
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Динаміка реалізації лексико-семантичних груп іменникових твірних основ префіксальних похідних у межах ономасіологічних категорій англійської мови

*Роботу виконано на кафедрі англійської мови
ЧНУ ім. Юрія Федьковича*

У статті зроблено спробу простежити динаміку реалій навколишнього світу, виражених іменниковими твірними основами префіксальних похідних, які брали участь в утворенні ономасіологічних категорій упродовж чотирьох періодів розвитку англійської мови.

Ключові слова: ядро, периферія, іменникова твірна основа, префіксальне похідне, лексико-семантична група, ономасіологічна категорія.

Визнюк О. В. Динамика реализации лексико-семантических групп существительных основ префиксальных производных в рамках ономасиологических категорий английского языка. В статье сделана попытка исследовать динамику реалій окружающей среды, выраженных существительными основами префиксальных производных, которые участвовали в формировании ономасиологических категорий на протяжении четырех периодов развития английского языка.

Ключевые слова: ядро, периферия, существительная основа, префиксальное производное, лексико-семантическая группа, ономасиологическая категория.

Vizniuk O. V. The Dynamic of Lexico-Semantic Groups Realization of Prefixal Derivatives Substantive Basis within English Onomasiological Categories. The article presents an attempt to investigate the dynamic of environment realias expressed by substantive basis of prefixal derivatives, which took part in the onomasiological categories formation during four periods of the English language development.

Key words: nuclear, periphery, substantive bases, prefixal derivative, lexico-semantic group, onomasiological category.

Постановка наукової проблеми та її значення. Питання, що стосуються розширення лексичного складу мови засобами префіксації, продовжують залишатися актуальними з огляду на невичерпність проблематики номінативної діяльності людини. Різноманіття, специфіка, ономасіологічні межі способів словотворення та морфологічні явища, які супроводжують процес деривації і впливають на його реальні можливості, ґрунтовно розроблені у відомих працях багатьох дослідників [2; 3; 5; 6 та ін.]. Розглядаючи акт дериваційної номінації як динамічний процес, ми намагаємося показати, як формуються префіксальні ономасіологічні категорії в словотвірному акті, яке співвідношення знаходять компоненти ономасіологічної структури під час їхньої сполучуваності та взаємодії.

Реалії навколишнього світу згруповано нами в лексико-семантичні групи (далі – ЛСГ) для зручності опису механізмів формування категорій за участі префіксальних одиниць.

Найбільш точно ЛСГ визначила Е. В. Кузнецова, і ми його дотримуємося в нашій роботі: «основна парадигматична особливість слів однієї ЛСГ полягає у тому, що в їх значенні є єдина категоріально-лексична сема. Ця сема складає семантичну основу групи і в кожному окремому слові уточнюється за допомогою диференціальних сем [4, 17].

Мета дослідження – опис реалізації реалій навколишнього світу в межах префіксальних ономазіологічних категорій відіменникових похідних упродовж чотирьох періодів розвитку англійської мови.

Щоб детально охарактеризувати динаміку принципів утворення ономазіологічних категорій, виділено такі завдання:

1) визначення ядра та периферії ЛСГ відіменникових префіксальних похідних, які беруть участь у формуванні ономазіологічних категорій. Для цього скористаємося системою обчислення, яку запропонувала Є. І. Гороть: до ядра належать ЛСГ, що складають 75 % (± 5 %) усього масиву зафіксованих концептів, основний склад (разом із ядром) охоплює 90 % (± 5 %) досліджуваного масиву; інші розглядаються як периферійні [1, 134];

2) характеристика змін інвентаря ядрових та периферійних ЛСГ відіменникових префіксальних похідних в межах десяти ономазіологічних категорій упродовж чотирьох періодів розвитку англійської мови.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для класифікації іменникових основ були виокремлені такі ЛСГ, запропоновані П. П. Литвиновим [5]: (N₁) іменники на позначення навколишнього світу, географії; (N₂) іменники на позначення погоди та стихійних явищ; (N₃) іменники на позначення геометричних фігур та розміру; (N₄) іменники на позначення часу; (N₅) іменники на позначення предметів та субстанцій; (N₆) іменники на позначення об'єктів рослинного і тваринного світу; (N₇) іменники на позначення людини; (N₈) іменники на позначення житла; (N₉) іменники на позначення одягу; (N₁₀) іменники на позначення різновидів харчування; (N₁₁) іменники на позначення почуттів; (N₁₂) іменники на позначення мислення та освіти; (N₁₃) іменники на позначення культури та науки; (N₁₄) іменники на позначення виконання дій; (N₁₅) іменники на позначення пересування у просторі за допомогою транспортних засобів; (N₁₆) іменники на позначення шляхів та способів спілкування; (N₁₇) іменники на позначення суспільно важливих предметів і явищ; (N₁₈) іменники на позначення хвороб і способів їх лікування; (N₁₉) іменники на позначення фізичного стану.

Назви фрагментів навколишнього світу, що знаходять відображення в різній кількості іменникових ЛСГ, формують ономазіологічну категорію локативності (далі – ОКЛ). Так, у давньоанглійській мові значення ОКЛ набували одинадцять ЛСГ: «навколишнього світу, географії», «геометричних фігур та розміру»; «часу»; «людини»; «почуттів»; «інтелекту»; «культури та науки»; «виконаних дій»; «пересування у просторі за допомогою транспортних засобів»; у середньоанглійській її інвентар поповнився сімома ЛСГ: «погоди та стихійних явищ», «предметів та субстанцій»; «об'єктів рослинного і тваринного світу»; «одягу»; «різновидів харчування»; «суспільно важливих предметів і явищ»; «хвороб і способів їх лікування»; у ранньоніовоанглійському приєдналася ще одна ЛСГ – «фізичного стану».

Ядро ОКЛ зазнало помітних змін у складі його компонентів. Так, у давньоанглійській мові воно охоплювало такі ЛСГ: N₇, N₈, N₁₂, N₁₃, N₁₅ наприклад, *d. a. oneardiend – житель* (N₇), у середньоанглійській розширилося за допомогою: N₁, N₃, N₁₄, N₁₆, наприклад, *s. a. utenstede – чужеземне місце* (N₁), однак N₁₂ і N₁₃ були витіснені відповідно до основного складу та на периферію, у ранньоніовоанглійській ядро поповнилося за рахунок N₅. Давньоанглійський основний склад ОКЛ повністю відрізняється від новоанглійського у кількісному відношенні. У давньоанглійській мові він включав тільки вісім ЛСГ: N₁, N₇, N₈, N₁₂, N₁₃, N₁₄, N₁₅, N₁₆, наприклад, *ongitenness – сприйняття* (N₁₂) у середньоанглійській період він поповнився ще шістьма ЛСГ: N₂ і N₁₁, які перейшли до нього з периферії та N₃, N₅, N₁₀, N₁₇, які ввійшли в ужиток, наприклад, *inmeat – м'ясо* (N₁₀). Ці ЛСГ витіснили на периферію N₁₃. У ранньоніовоанглійській мові кількість його складників продовжувала збільшуватися за рахунок: N₆, N₉, та периферійної N₁₃, які витіснили на периферію: N₁₀, N₁₁, N₁₇, наприклад, *enthroned – трон* (N₁₇). Периферійні ЛСГ також зазнавали суттєвих змін упродовж

чотирьох періодів розвитку англійської мови. У давньоанглійській мові периферія містила: N_3 , N_4 , N_{11} з яких N_3 і N_{11} перейшли до основного складу у наступному періоді, наприклад, д. а. *nīperescg – кут* (N_3). У середньоанглійській мові периферія розширилася за рахунок: N_6 , N_9 , N_{18} , які ввійшли у вжиток та N_{13} , що вийшла з основного складу, наприклад, с. а. *innest – гніздо* (N_6). У ранньоніовоанглійському періоді знову відбувається зміна периферійних показників, оскільки до основного складу **ОКІ** переходять: N_6 , N_9 , N_{13} , наприклад, *outdress – сукня* (N_9), натомість вона поповнюється за допомогою: N_{19} та витіснених з основного складу: N_{10} , N_{11} , N_{17} .

Ономасіологічна категорія оцінки (далі – **ОКО**) репрезентується 16 з 19 виокремленими в нашому дослідженні ЛСГ іменникових ТО впродовж чотирьох періодів розвитку англійської мови. ЛСГ на позначення «об'єктів рослинного та тваринного світу», «одягу» та «фізичного стану» утворюють цю категорію вже з середньоанглійського періоду.

Основний склад **ОКО** впродовж чотирьох періодів розвитку англійської мови зазнав незначного розширення: у давньоанглійському та середньоанглійському періодах він складався з: N_1 , N_3 , N_5 , N_7 , N_{11} , N_{12} , N_{14} , N_{16} , N_{17} , N_{15} , наприклад, д. а. *behat – щипра клятва* (N_{16}), у середньоанглійському поповнився N_{19} , наприклад, с. а. *rebirth – (народження)* у новоанглійському – N_6 і N_{13} . Ядро основного складу сьогодні включає: N_3 , N_7 , N_{11} , N_{12} , N_{13} , N_{14} , N_{16} , наприклад, н. а. *encompranу – супровід* (N_{16}). Однак у давньоанглійській та середньоанглійській мовах до ядрових груп не належали N_3 і N_{13} . Периферійні групи у давньоанглійській мові передавалися такими ЛСГ: N_4 , N_8 , N_{10} , N_{13} , N_{18} , наприклад, д. а. *aetsteall – поселення* (N_8), у середньоанглійській їх поповнили: N_1 , N_2 , N_6 , N_9 , наприклад, *aroot – корінь* (N_6). При цьому зазначимо, що N_1 була згодом витіснена з основного складу на периферію. У ранньоніовоанглійській з периферії до основного складу перейшли N_{13} та N_6 , наприклад, р. а. *overBond – Бонд* (N_{13}).

Ономасіологічна категорія каузативності (далі – **ОККз**) активніше репрезентується ЛСГ іменникових ТО у пізніші два етапи розвитку англійської мови. Так, у давньоанглійському її утворювали тільки 11 з 19 ЛСГ: «предметів та субстанцій» «об'єктів рослинного і тваринного світу», «людини», «різновидів харчування», «почуттів», «мислення та освіти», «виконання дій», «шляхів та способів спілкування», «суспільно важливих предметів і явищ» «хвороб і способів їх лікування», «фізичного стану», у середньоанглійському інвентар ЛСГ **ОККз** поповнюється: «навколишній світ, географія», «погода та стихійні явища», «геометричні фігури та розмір», «час», «одяг», однак вийшли з ужитку «інтелект», «виконання дій», «шляхи та способи спілкування», «суспільно важливі предмети і явища» «хвороби і способи їх лікування», «фізичний стан».

Ядро, основний склад та периферія **ОККз** упродовж чотирьох періодів розвитку англійської мови зазнали розширення, оскільки на кожному з них ЛСГ цієї категорії постійно варіювалися. Найбільшого розширення **ОККз** зазнала в ранньоніовоанглійському періоді, коли більше половини ЛСГ іменникових ТО почали реалізувати цю категорію. Основний склад у давньоанглійському періоді утворювали: N_7 , N_{10} , N_{11} , N_{14} , N_{16} , N_{17} , N_{18} , N_{19} , наприклад, *efenlicnes – приємність* (N_{11}) у середньоанглійському його поповнили: N_1 , N_2 , N_3 , N_4 , N_5 , наприклад, *bemud – болото* (N_2) водночас вийшли з ужитку: N_7 , N_{14} , N_{18} , у ранньоніовоанглійському основний склад поповнили: N_6 , N_7 , N_8 , N_{12} , N_{13} , N_{16} , наприклад, *belady – леді* (N_7), а N_4 , N_{10} були витіснені з основного складу на периферію. Ядро основного складу в давньоанглійській мові охоплювало такі ЛСГ: N_7 , N_{10} , N_{11} , N_{14} , N_{18} , наприклад, *abisung – заняття* (N_{14}), у середньоанглійській – N_{11} , N_2 , N_3 , N_4 , наприклад, *bedew – роса* (N_2) у ранньоніовоанглійській залишилися N_3 і N_{11} із додаванням: N_1 , N_5 , N_6 , N_7 , N_{12} , N_{14} , N_{16} , наприклад, *bystander – той, хто стоїть* (N_7). Периферія в давньоанглійському періоді була репрезентована: N_5 , N_6 , N_{12} , наприклад, *aeboc – книга* (N_5), у середньоанглійському – N_6 , N_9 , наприклад, *upblowing – цвітіння* (N_6), у ранньоніовоанглійському – N_4 , N_9 , N_{10} , N_{17} , N_{18} , N_{19} , наприклад, *adays – дні* (N_{14}).

Ономасіологічна категорія заперечення (далі – **ОКЗ**) є суто відіменниковою, а не дієслівною категорією. У давньоанглійській мові її представляли тільки п'ять ЛСГ на позначення: «людини»; «почуттів»; «інтелекту»; «виконання дій»; «шляхів та способів спілкування»; у середньоанглійській їхній інвентар поповнився дев'ятьма ЛСГ: «геометричних фігур та розміру»; «часу»; «об'єктів рослинного і тваринного світу»; «одягу»; «різновидів харчування»; «культури та науки»; «суспільно важливих предметів і явищ»; «хвороб і способів їх лікування»; «фізичного стану»; у ранньоніовоанглійській – «навколишнього світу, географії»; «погоди та стихійних явищ»; «предметів та субстанцій»; «житла»; «пересування у просторі, у тому числі за допомогою транспортних засобів».

Ядро, основний склад і периферія **ОКЗ** – на кожному етапі розвитку англійської мови поповнювалися новими компонентами. До основного складу в давньоанглійському періоді належали такі ЛСГ: N_{11} , N_{12} , N_{16} , наприклад, *ortreowness – довіра* (N_{11}) у середньоанглійському він поповнився ЛСГ N_7 і N_{14} з периферії та N_{17} і N_{19} , які ввійшли в ужиток цієї ОК, наприклад, *nonpacking – пакування* (N_{14}). У ранньоновоанглійському до нього перейшли також N_9 , N_{13} з периферії та N_1 , N_2 , N_5 , N_{15} , префіксальні похідні яких почали утворювати **ОКЗ**, наприклад, *disboard – борн* (N_{15}). Ядро цієї категорії в давньоанглійській мові складало N_{11} і N_{16} , наприклад, *unrihtcrafling – виправдання* (N_{16}), у середньоанглійській воно розширилося за рахунок N_{12} , наприклад, *s. a. irreligiosite – релігійність* з основного складу, у ранньоновоанглійській – N_7 , N_{14} , N_{17} теж із основного складу, наприклад, *misorder – порядок* (N_{17}). Периферія утворювалася в давньоанглійському періоді за участі N_7 і N_{14} , наприклад, *wanbode – посланець* (N_7), у середньоанглійському їх витіснили в основний склад: N_3 , N_4 , N_6 , N_9 , N_{10} , N_{13} , N_{18} , наприклад, *improportion – пропорція* (N_3), а у ранньоновоанглійському її поповнила N_8 , наприклад, *disroot – кімната*.

У давньоанглійській мові ономазіологічну категорію контрарності (далі – **ОККн**) репрезентували тільки 10 з 19 досліджених нами ЛСГ: «*навколишній світ, географія*», «*час*», «*предмети та субстанції*», «*людина*», «*інтелект*», «*виконання дій*», «*шляхи та способи спілкування*», «*суспільно важливі предмети і явища*»; «*фізичний стан*»; у середньоанглійській їх кількість поповнили ще чотири групи: «*об’єкти рослинного і тваринного світу*», «*позначення житла*», «*одяг*», «*почуття*», «*пересування у просторі, у тому числі і за допомогою транспортних засобів*»; у ранньоновоанглійській – ще чотири ЛСГ на позначення: «*погоди та стихійних явищ*»; «*геометричних фігур та розміру*», «*різновидів харчування*», «*культури та науки*». У середньоанглійському періоді з ужитку вийшли ЛСГ, що стосуються позначення: «*часу*», «*виконання дій*», «*фізичного стану*», однак вони знову стали компонентами **ОККн** у ранньоновоанглійській мові.

Ядро й основний склад **ОККн** характеризуються частою зміною компонентів та значним розширенням, а периферія зазнала звуження. Основний склад у давньоанглійському періоді утворювався за допомогою таких ЛСГ: N_7 , N_{16} , N_{19} , наприклад, *aetsporning – помилятися* (N_{16}), у середньоанглійському він поповнився: N_6 , N_9 , N_{11} , N_{12} , N_{15} , наприклад, *unroot – корінь* (N_6), у ранньоновоанглійському – N_1 , N_5 , N_8 , N_{13} , N_{14} , N_{17} , наприклад, *unpoison – отрута* (N_5). Ядро **ОККн** у давньоанглійській мові неможливо було окреслити, оскільки її утворювала невелика кількість відіменникових ТО. У середньоанглійському періоді ядро складалося з таких ЛСГ: N_6 , N_7 , N_9 , N_{16} , наприклад, *unveil – вуаль* (N_9), у ранньоновоанглійському – поповнилося: N_5 , N_8 , N_{12} , N_{11} , N_{14} , наприклад, *intemperance – стриманість* (N_{11}), у новоанглійському – N_{13} , наприклад, *counterBond – Бонд*. Однак у ранньоновоанглійському N_6 була витіснена з ядра. Периферійні групи у давньоанглійській мові репрезентували такі ЛСГ: N_1 , N_4 , N_5 , N_{12} , N_{14} , N_{17} , наприклад, *andgit – розуміння* (N_{12}), у середньоанглійській їхній інвентар поповнили: N_8 , N_{11} , наприклад, *antihouse – будинок* (N_8), у ранньоновоанглійській – N_2 , N_3 , N_{10} , N_{19} , наприклад, *unshade – тінь* (N_2). Однак і на периферії відбулася втрата компонентів префіксальних моделей. Так, у середньоанглійському періоді з її вжитку вийшли: N_1 , N_4 , N_{14} , а N_{12} перейшла до основного складу, в ранньоновоанглійському до основного складу ввійшла також N_5 .

Темпоральна співвіднесеність із префіксами похідних, що стосувалася позначення фазовості, бере свій початок ще з часів давньоанглійської та середньоанглійської мов і реалізується щодо: «*навколишнього світу, географії*»; «*погоди та стихійних явищ*»; «*часу*»; «*об’єктів рослинного і тваринного світу*»; «*людини*»; «*інтелекту*»; «*виконання дій*»; «*пересування у просторі за допомогою транспортних засобів*»; «*шляхів та способів спілкування*»; «*суспільно важливих предметів і явищ*»; «*фізичного стану*», у середньоанглійській її інвентар поповнився такими ЛСГ: «*геометричні фігури та розмір*», «*житло*», «*харчування*», «*культура та наука*», однак вийшли з ужитку: «*погода та стихійні явища*»; «*об’єкти рослинного і тваринного світу*»; «*суспільно важливі предмети і явища*». У ранньоновоанглійському періоді значення фазовості поповнюється ЛСГ на позначення: «*предметів та субстанцій*», «*почуттів*» та «*суспільно важливих предметів і явищ*».

Основний склад ономазіологічної категорії фазовості (далі – **ОКФ**) та її ядро зазнають розширення, а периферія – звуження. У давньоанглійському періоді основний склад містить такі ЛСГ: N_4 ,

N_7 , N_{12} , N_{15} , N_{16} , N_{17} , N_{19} , наприклад, д. а. *afterscuning* – *наступний король* (N_7), у середньоанглійському він поповнюється: N_1 , N_3 , N_4 , наприклад, *prefigure* – *фігура* (N_3). Хоча N_{19} витісняється з основного складу на периферію, вона знову входить до нього у ранньоновоанглійській мові. У цей період також зафіксовано: N_8 , N_{10} , N_{13} , N_{14} , N_{17} , наприклад, *afterdinner* – *обід* (N_{10}). Ядровою ЛСГ **ОКФ** у давньоанглійській мові була N_7 , *tolisend* – *загублений*, у середньоанглійській її інвентар збільшився за рахунок N_4 , N_{12} і N_{16} , наприклад, *afteryears* – *роки* (N_4), у ранньоновоанглійській – за рахунок N_{14} і N_{19} , наприклад, *afterlife* – *життя* (N_{19}). Периферія у давньоанглійському періоді складалася з таких ЛСГ: N_1 , N_2 , N_6 , N_{14} , наприклад, *aerlyft* – *повітря* (N_1), у середньоанглійському практично всі її компоненти були замінені: N_8 , N_{10} , N_{13} , наприклад, *aroom* – *кімната* (N_8), оскільки N_1 перейшла до основного складу, а N_2 , N_6 вийшли з ужитку. У ранньоновоанглійській мові периферійними ЛСГ стали N_3 , яку витіснили з основного складу, та N_5 , N_{11} , похідні яких у цей період зафіксовано нами вперше в межах **ОКФ**, наприклад, р. а. *forepart* – *частина* (N_3).

У давньоанглійській мові інвентар ЛСГ ТО похідних іменників ономасіологічної категорії соціативності (далі – **ОКС**) охоплював такі ЛСГ на позначення: «людини», «інтелекту», «виконання дій»; «пересування у просторі за допомогою транспортних засобів»; «шляхів та способів спілкування»; «суспільно важливих предметів і явищ». У середньоанглійській мові в ужиток увійшли ще п'ять ЛСГ на позначення: «геометричних фігур та розміру»; «часу»; «предметів та субстанцій»; «одягу»; «почуттів», однак вийшли з ужитку на позначення «суспільно важливих предметів і явищ», яка знову увійшла в нього у ранньоновоанглійській. У цьому періоді зафіксовано ще ЛСГ на позначення «погоди та стихійних явищ», «житла», «різновидів харчування», «культури та науки», «хвороб і способів їх лікування» «фізичного стану» з уже наявними ЛСГ та виявлено вихід із ужитку ЛСГ на позначення «пересування у просторі, у тому числі і за допомогою транспортних засобів».

У давньоанглійському періоді основний склад утворювався за допомогою таких ЛСГ: N_7 , N_{12} , N_{16} , N_{17} , наприклад, *forewyrscend* – *працівник* (N_7), у середньоанглійському він поповнився: N_4 , N_9 , N_{11} , наприклад, *interlace* – *стрічка* (N_9), однак вийшла з ужитку N_{17} , яка у наступному періоді знову в нього увійшла. У ранньоновоанглійській мові в основному складі зафіксовано ще шість ЛСГ: N_3 , N_4 , N_8 , N_{13} , N_{17} , N_{18} з витісненням на периферію N_9 , наприклад, *coresidence* – *житло* (N_8). Ядро цієї категорії у давньоанглійській мові складала ЛСГ N_7 , у середньоанглійській воно розширилося за рахунок: N_{11} , N_{12} , N_{16} , наприклад, *cosuffering* – *страждання* (N_{11}), у ранньоновоанглійській – N_{13} , N_{14} , наприклад, р. а. *countertune* – *мелодія-акомпанемент* (N_{13}), однак втратила статус ядрової N_{11} . Периферійні ЛСГ **ОКС** у давньоанглійському періоді репрезентувалися N_{14} і N_{15} , наприклад, *gecnos* – *удар* (N_{14}), у середньоанглійському їхній інвентар поповнили: N_4 , N_5 , N_3 , наприклад, *countervail* – *річ* (N_5), у ранньоновоанглійському – N_1 , N_9 , N_{10} , N_{19} , наприклад, *super-reflexion* – *відбиття* (N_{19}), однак до основного складу перейшли: N_3 , N_4 , а N_{15} зовсім вийшла з ужитку. Зовсім не брали участь у формуванні **ОКС** N_2 і N_6 .

Кількість ЛСГ, які утворюють ономасіологічну категорію партитивності (далі – **ОКП**), упродовж чотирьох періодів розвитку збільшилася. У давньоанглійському періоді **ОКП** характеризувався чотирма з 19 виділених нами ЛСГ ТО на позначення: «навколишнього світу, географії», «часу», «пересування у просторі, у тому числі і за допомогою транспортних засобів», у середньоанглійському її інвентар поповнився ЛСГ на позначення: «предметів та субстанцій», «житла», «одягу», «мислення та освіти», «культури та науки», «фізичного стану», у ранньоновоанглійському – «геометричних фігур та розміру», «об'єктів рослинного і тваринного світу», «людини», «почуттів», «виконання дій». У середньоанглійській мові цю категорію перестали представляти ЛСГ на позначення: «часу» та «пересування у просторі, у тому числі і за допомогою транспортних засобів», та «фізичного стану».

Основний склад та периферія **ОКП** зазнали розширення. У давньоанглійській мові до основного складу входили такі ЛСГ: N_1 , N_4 , наприклад, д. а. *midsumor* – *літа* (N_4), у середньоанглійському його поповнили N_9 і N_{13} , наприклад, *semigowne* – *плаття* (N_9), у ранньоновоанглійському – N_3 , N_5 , N_7 , N_{12} , наприклад, р. а. *hemicycle* – *коло* (N_3), однак у середньоанглійському N_4 не брала участі у його формуванні, оскільки вийшла з ужитку. Ядро виокремилася тільки у ранньоновоанглійській мові за рахунок: N_1 , N_3 , N_5 , N_7 , N_{12} , N_{13} , наприклад, *demilance* – *наконечник* (N_5). Периферійні групи у давньоанглійському періоді репрезентувалися N_{15} , наприклад, *midwæg* – *дорога*, у середньоанглій-

ському – N_8, N_{12} , наприклад, *demimension* – *масток* (N_8), у ранньоновоанглійському – $N_6, N_8, N_{11}, N_{14}, N_{19}$, наприклад, *demilion* – *лев* (N_6). Причиною такого варіювання периферійних ЛСГ є вихід із ужитку ОКП N_{15} , появою в ньому $N_6, N_{11}, N_{14}, N_{19}$ та перехід N_{12} до основного складу.

Ономасіологічну категорію ранговості (далі – ОКР) репрезентує невелика кількість – від трьох до п'яти ЛСГ, що свідчить про її специфічність (усе, що стосується людини), а не всеохоплюваність. Так, у давньоанглійській мові вона включала п'ять ЛСГ на позначення: «людини»; «житла»; «інтелекту»; «виконання дій»; «фізичного стану»; у середньоанглійській її інвентар поповнили на позначення: «навколишнього світу, географії»; «геометричних фігур та розміру»; «пересування у просторі, у тому числі за допомогою транспортних засобів», у ранньоновоанглійській – «почуттів», однак у середньоанглійській мові вийшли з ужитку на позначення: «інтелекту»; «виконання дій»; «фізичного стану», у ранньоновоанглійській – «навколишнього світу, географії»; «житла»; «пересування у просторі, у тому числі за допомогою транспортних засобів».

У давньоанглійському періоді основний склад репрезентували ЛСГ N_7 і N_{19} , наприклад, *framrinc* – *чоловік* (N_7), у середньоанглійському N_{19} , яка згодом вийшла з ужитку, наприклад, *subdistinction* – *відмінність*. Він включав тільки N_7 , наприклад, *archangel* – *архангел*, у ранньоновоанглійському періоді під час виходу з ужитку N_3 . Периферія у давньоанглійській мові утворювалася за рахунок: N_8, N_{12}, N_{14} , наприклад, *archtemple* – *головний храм* (N_8), у середньоанглійській її поповнили: N_1, N_3, N_{15} , наприклад, *underdark* – *темнота* (N_1), однак вийшли з ужитку N_{12}, N_{14} у ранньоновоанглійській її компоненти замінилися на N_7 і N_{11} , наприклад, *profanation* – *осквернення* (N_{11}), оскільки решта більше не використовувалися для утворення ОКР.

Висновки. До ЛСГ іменникових ТО, що беруть активну участь у формуванні ОКЛ, ОКФ, ОККн, ОКО, ОККз, ОКС, ОКЗ, ОКП, ОКР належать іменники на позначення: «навколишнього світу, географічного середовища»; «погоди та стихійних явищ»; «людини та її особливостей»; «житла»; «почуттів»; «мислення та інтелектуальної діяльності»; «виконання фізичної дії»; «переміщення у просторі»; «шляхів та способів спілкування». Такі групи становлять ядро категорій та їхній основний склад. Решта іменникових ЛСГ на позначення: «геометричних фігур та розміру»; «часу»; «предметів і субстанцій»; «об'єктів рослинного та тваринного світу»; «одягу»; «харчування»; «культури та науки»; «суспільно важливих предметів і явищ»; «хвороб і способів їх лікування»; «фізичного стану» нечасто беруть участь в утворенні ОК і складають їх периферію на будь-якому етапі розвитку англійської мови.

Перспективою подальшого наукового пошуку з обраної у роботі проблематики може бути дослідження дериваційно-ономасіологічної динаміки сполучуваності компонентів структурно-семантичних моделей у відад'єктивних та відадвербіальних префіксальних похідних і в англійській, і в інших мовах за вперше запропонованою нами методикою проведення діахронного аналізу афіксального словотворення.

Список використаної літератури

1. Гороть Е. И. Изоморфные и отличительные черты в распределении по частоте грамматических форм имен существительных ДЕНЬ, НОЧЬ, УТРО, ВЕЧЕР / Е. И. Гороть // Статистическая лексикография и учебный процесс : сб. науч. тр. / отв. ред. В. И. Перебийнос. – К. : КГПИИЯ, 1990. – С. 133–138.
2. Земская Е. А. Язык как деятельность: Морфема. Слово. Речь / Е. А. Земская. – М. : Яз. славянской культуры, 2004. – 688 с.
3. Кацнельсон С. Д. Общее и типологическое языкознание / С. Д. Кацнельсон. – Изд. 2-е. – М. : URSS. ЛИБРОКОМ, 2010. – 344 с.
4. Кузнецова Э. В. Части речи и лексико-семантические группы слов / Э. В. Кузнецова // Вопр. языкознания. – 1975. – № 5. – С. 79–86.
5. Литвинов П. П. Англо-русский и русско-английский синонимический словарь / П. П. Литвинов. – М. : Астрель : АСТ, 2007. – 379 с.
6. Полужин М. М. Диахронно-семантический аспект префиксального словообразования в английском языке : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / М. М. Полужин. – М., 1992. – 42 с.

Статтю подано до редколегії
15.03.2012 р.